

Tarihin sayfalarına '9/11' olarak kazınan
11 Eylül 2001 terör olayları, sadece
Amerika Birleşik Devletleri'nin 'özgürlük' ve 'güvenlik'
tanımlamalarını değil, tüm dünyanın söz konusu
kavramlara bakışını değiştirdi.

1791 yılında Anayasaları'na yerleştirdiği düzenleme ile
özgürlüklere hükümet tarafından getirilecek her türlü
sınırlamaya engel koyan ve 'özgürlük' ikonu olarak
dünyadaki diğer ülkelere örnek olan ve ilham veren
bir ulus, 200 kadar yıl sonra bu kez de güvenliği
sağlamak uğruna özgürlüklerden nasıl ödün verileceğini
gösterme konusunda dünyaya örnek oldu.

ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK SINIRLARI

Doç. Dr. Banu BAYBARS HAWKS

Khas öğretim üyesi

Vatandaşlarının ve ülkelerinin güvenliğini sağlama hükümetlerin en önemli sorumluluklarından biridir. Güvenliğe gölge düşürecek her türlü tehditle mücadelede, özgürlüklerin sınırlandırılmasının gündeme gelmesi çok sık karşılaşılan bir durumdur. Fakat güvenliği sağlamak, özgürlüklere sansür getirilmesini mi gerektirir? Peki özgürlüklerin sınırı olmalı mıdır? Yoksa ne olursa olsun, söz konusu olan güvenliğimiz de olsa, özgürlüklerden ödün verilmemeli midir?

Özgürlüklerin en önemlilerinden basın özgürlüğü günümüzde modern demokrasilerin en temel öğelerinden biri olarak algılanır. Bu çerçevede basının üzerindeki her türlü baskı ve sınırlama, demokrasiyi zedeleyici unsurlar olarak karşımıza çıkar. Tarih boyunca hükümetlerin temel hak ve özgürlükleri sınırlamak ve basını denetim altında tutabilmek için göstermiş oldukları ve halen de gösterdikleri en önemli gerekçe ise güvenliğin sağlanması olmuştur. Özü itibarı ile, belirsiz bir tehlikeye, yani teröre karşı sadece idari kanallarla tepki verebilen tehdit altındaki ulusların varlığı mevcuttur günümüzde. Söz konusu tehlikelere karşı aşırı tepki verip vermediğini bile bilmeden korunma önlemleri oluşturmaktadırlar.

Alman önlemler ise teröre karşı evrensel koalisyon ve şüpheli para akışının denetiminden polis tarafından yapılan gelişigüzel aramalara, geliştirilen yeni teknolojilerle özellikle havaalanlarında göz merceğinden tanımlama ve artık iç organlarımızı bile görüntüleyebilen röntgen ışınları ile arama mekanizmalarına kadar uzanmaktadır. Her geçen gün, bedenimizin ve özel hayatımızın kontrolünü ve hürriyetini kaybettiğimiz yeni bir dünya düzenine çok hızlı bir şekilde geçiş yapıyoruz.

Devletlerin güvenlikle ilgili yapılandırmalarının başarısının altında yatan en önemli koşul, toplumun da sözkonusu uygulamalar konusunda desteğinin olmasıdır. Nitekim, George W. Bush Hükümeti'nin, 9/11 olayları sonrasında temel hak ve özgürlükler üzerine getirdiği ciddi sınırlamalara halkın desteğini vermesi, "daha güvenli olmak uğruna, daha az özgür olabilirim" demesi, George W. Bush'u ikinci kez devlet başkanlığına taşımıştır. Buradan çıkarabilecek önemli sonuç, özellikle terörizm tehditini bertaraf etmek için, halkın da özgürlük yerine güvenlikten yana seçimini yapmasıdır. Ünlü tarihçi ve basın uzmanı Fredrick S. Siebert, 1952 tarihli Freedom of Press in England, 1476-1776 [İngiltere'de Basın Özgürlüğü, 1476-1776] adlı kitabında, 15. yüzyılın sonlarından 16. yüzyılın sonlarına kadar İngiltere ve İngiltere'nin kuzey Amerikan kolonilerinde, basın özgürlüğü için verilen mücadeleleri ve hükümetlerin basını sınırlayıcı yöntemlerini anlatır. Siebert kitabında basının hangi nedenlerden dolayı kontrol altına alındığını açıklayan iki hipotez ortaya sürer:

Hipotez I: "Hükümetin basının üzerindeki sınırlamalarının derecesi, hükümetin yönetilenlerle olan ilişkisine bağlıdır." Bu ilişki, değişen hükümet rejimlerinde, örneğin monarşilerde, faşizmde, komünizmde veya demokrasilerde farklı nitelikler sergiler.

Hipotez II: "Basının üzerindeki sınırlamaların artması, hükümetin ve toplumun istikrarı üzerindeki endişelerin yoğunlaşmasına

bağlıdır." Örneğin savaş zamanında, eğer içten veya dıştan herhangi bir tehdit sezilirse, basını denetim altına alma çabaları artar. Amerika Birleşik Devletleri'nde 11 Eylül sonrası meydana gelen gelişmeler bunun en güzel kanıtı olarak gösterilebilir. Terörizm günümüzde bütün dünyada insan haklarına karşı en büyük ihlal olarak devam etmekte. Yaşama hakkı olmadan, şüphesiz diğer hakların var olması söz konusu değil. Yakın tarihte yaşanan örneklerden görüldüğü üzere, terörizmle tehdit edilen her ülke, hatta bugün dünyanın en özgür ülkesi kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri bile, toplumun güvenliğini korumanın ve bunun için gerekli önlemleri almanın, hükümetin en önemli hakkı ve görevi olduğunu savunmakta ve buna dayanarak, özgürlükler üzerine kısıtlamalar uygulamakta. Bu perspektif içerisinde, Profesör Siebert'in hipotezlerinin 59 yıl önce yazılmış olsa da, hâlâ geçerliliğini korumakta olduğu görülüyor.

Özgürlük ve Güvenlik İkilemi

Teması 'İnsan Güvenliği ve Terörizm' olan ve 2-4 Kasım 2010 tarihleri arasında üniversitemizde ikincisi gerçekleştirilen Uluslararası Çatışma, Terörizm ve Toplum Konferansı, 'özgürlük' ve 'güvenlik' kavramlarına farklı bir bakış açısı getirmeye çalıştı. Çeşitli disiplinlerden uzmanlar, günümüzde bireyin özgürlüğünün güvenliğe bağlı olduğunu ama güvenliğin de bireyin özgürlüğünü kısıtladığı konusunda fikir birliğine vardılar. Bu bağlamda, terörle mücadelede devlet güvenliğini baz alan dar yaklaşımın yerini, öncelikli olarak terörizme ortam yaratan insani faktörlerin gözden geçirilmesine bırakması ve terörle mücadelede özgürlüklerden ödün vermeyi gerektirmeyen bir güvenlik anlayışı olması gerektiği vurgulandı.

Gerçekten de dünyada terörle mücadele adına bireysel hak ve özgürlüklerin gitgide kısıtlandığı göze çarpan bir gerçek ve bu durum da teröre karşı mücadelede uygulanabilecek insani anlayışın tam tersi sonuçlarla karşılaşılacağına bir işaret olarak algılanabilir. Konferansta ayrıca, insan güvenliği olgusunun aynı zamanda korku içinde yaşamama özgürlüğüne de vurgu yapıldığı ifade edildi. Terörizmin temel amacı toplumun bütününe korku salmak olduğuna göre, birey için artık korkusuz bir hayat sürebilmenin gitgide zorlaştığı ifade edildi.

Bu anlamda devlet için birey güvenliğini sağlamak ve terörle mücadele etmenin bir zorunluluk olduğu, ancak bu mücadelenin insani bir temelde ve birey güvenliğinin sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel boyutları dikkate alınarak yürütülmesinin bir gereklilik olduğunun da altı çizildi. Bu bağlamda, Türkiye'de de terörle mücadele çerçevesinde devlet güvenliğini esas alan askeri unsurların yanı sıra, insan güvenliğini de göz önünde bulunduran sosyal, kültürel ve ekonomik unsurların ön plana çıkarılmakta olması olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir.